

Prenos podatkov

Snovanje mikroračunalnikov ==
povezovanje univerzalnih komponent
(mikroprocesorja, pomnilnikov in perifernih
enot) v celoto z vodili

prenos podatkov v najširšem pomenu
besede: naslovi, podatki, krmilni signali

več nivojev prenosa: fizični signali,
protokoli prenosa, višje funkcije in primeri
vodil.

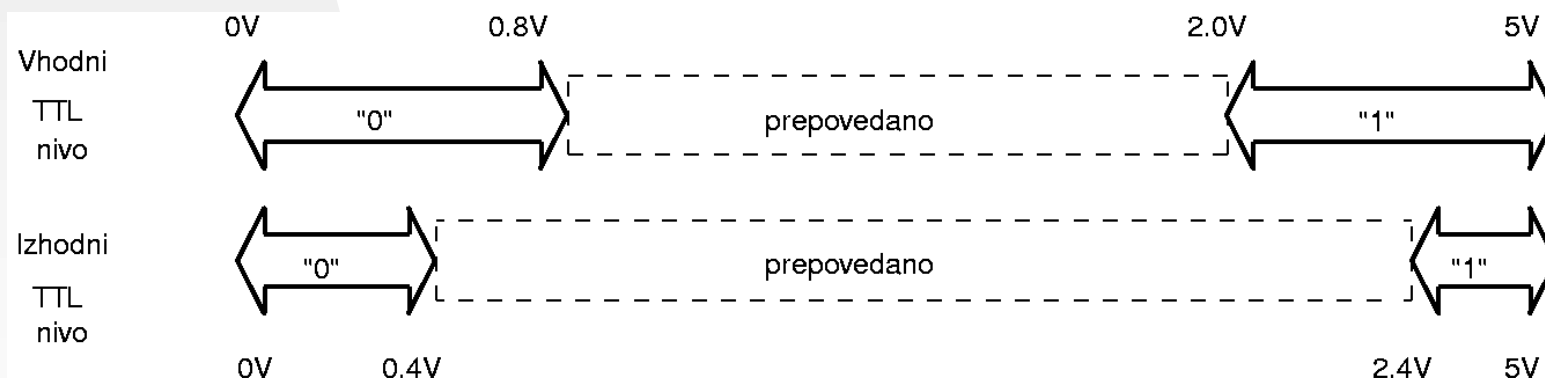
Signali

Komunikacija med posameznimi enotami v mikroračunalniku poteka preko signalov:

električne veličine, največkrat napetost, prenašajo se preko povezovalnih linij
- včasih tudi optični prenos

Nivoji signalov

Napetostni signali imajo svoje predpisane nivoje, ki določajo, katerim napetostim pripadata logični vrednosti 0 in 1.

Lastnosti signalov

pomen: opis vpliva signala na delovanje sistema (naslovni, podatkovni, urini, prekinitveni, statusni in drugi signali)

smer: vhodni, izhodni, dvosmerni signali, glede na smer pretoka informacije;

stanje: je lahko v visokem "1" ali nizkem "0" stanju. Pozitivna logika: "1" je visok nivo. Lahko so tudi v stanju visoke upornosti (visoke impedance, HiZ) (ni namenjeno za prenos informacij)

Vodila

so skupine linij, ki tvorijo funkcionalno celoto.

Tri skupine linij: podatkovno, naslovno in krmilno vodilo.

Vodilo v širšem pomenu besede: celota vseh treh vodil.

Fizično predstavlja vodilo skupina žic, linij, povezav na tiskanem vezju

Izbira vodila

en od prvih korakov pri njegovem snovanju.

Odvisna od

- uporabljenega mikroprocesorja,
- zahtevanih zmogljivosti,
- načina strežbe prekinitev,
- dodeljevanja prenosnega medija,
- in drugih značilnosti sistema.

Pomembno je, da je zmogljivost vodila pravilno izbrana

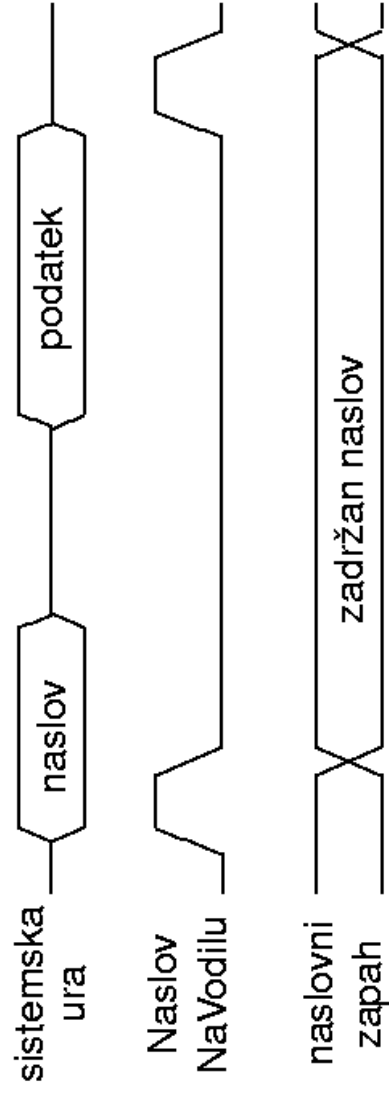
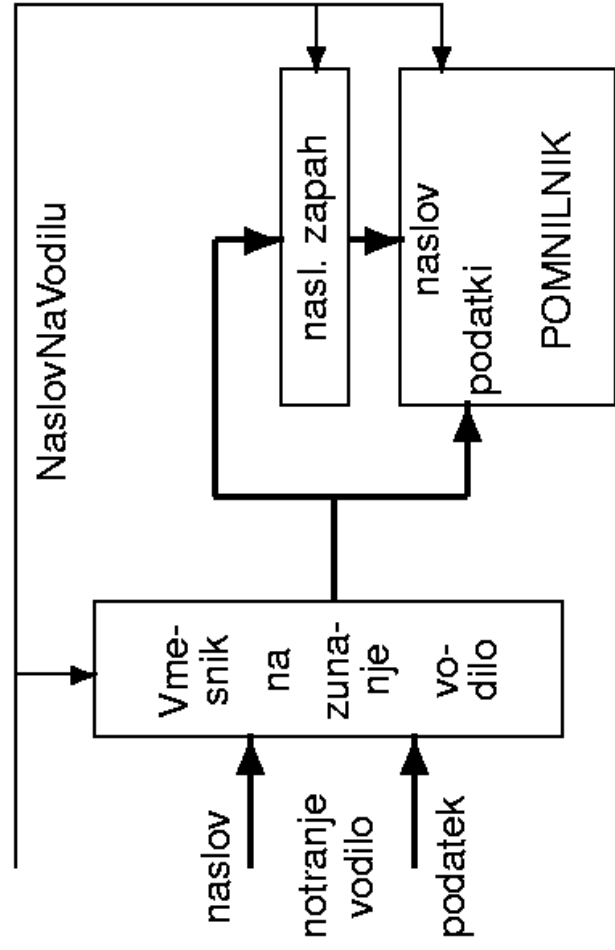
Delitev, prvič

na multipleksirana (deljena) in nemultipleksirana.

na nožicah v enem trenutku ene, v drugem druge signale, kar je sinhronizirano s krmilnimi linijami, povezanimi s sistemsko uro.

Običajno so multipleksirani naslovni in podatkovni signali (Intelova družina procesorjev in dinamični RAM pomnilniki)

- + manj priključkov, manjša in cenejša vodila, manj prostora na tiskanem vezju;
- bolj kompleksni, počasnejši.

Tipi enot na vodilu

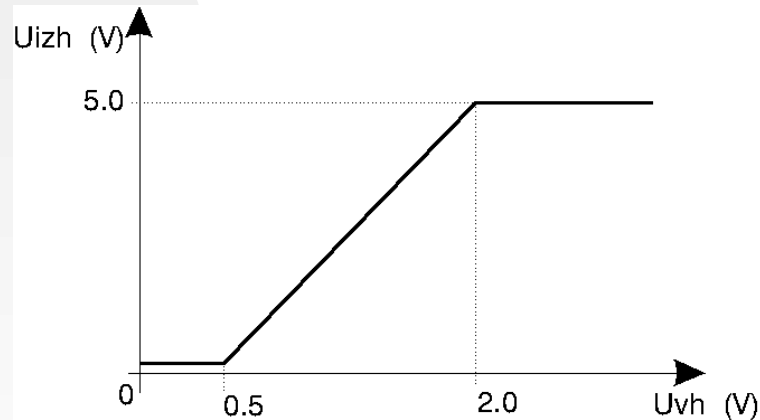
- aktivne enote (gospodarji) : enote, ki lahko zahtevajo dostop do medija za prenos podatkov (mikroprocesor)
- pasivne enote (sužnji) : enote, ki se lahko le odzivajo na zahteve po prenosu podatkov in ga same ne morejo zahtevati (pomnilnik)
- kombinirane enote: enote, ki so lahko aktivne ali pasivne, vendar ne istočasno (DMA krmilnik)

Mehanske značilnosti vodil

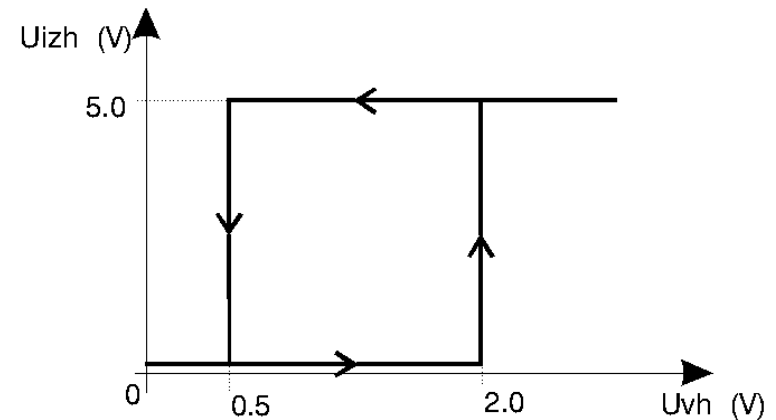
- običajno izvedena kot matične plošče (motherboard) s konektorji
- paralelna povezava veliko linij - blizu skupaj: razni električni problemi (presluh - signal z ene linije se zaradi indukcije čuti na sosednji, kapacitivne izgube ipd.)
- enodelni, dvodelni, robni konektorji
- posebne linije za napajanje

Oddajniki in sprejemniki

- oblika signalov se popači
- oddajniki: ojačijo signale, visoka impedanca
- sprejemniki: popravijo nivoje, ločitev od vodila

a)

b)

Načini prenosa podatkov

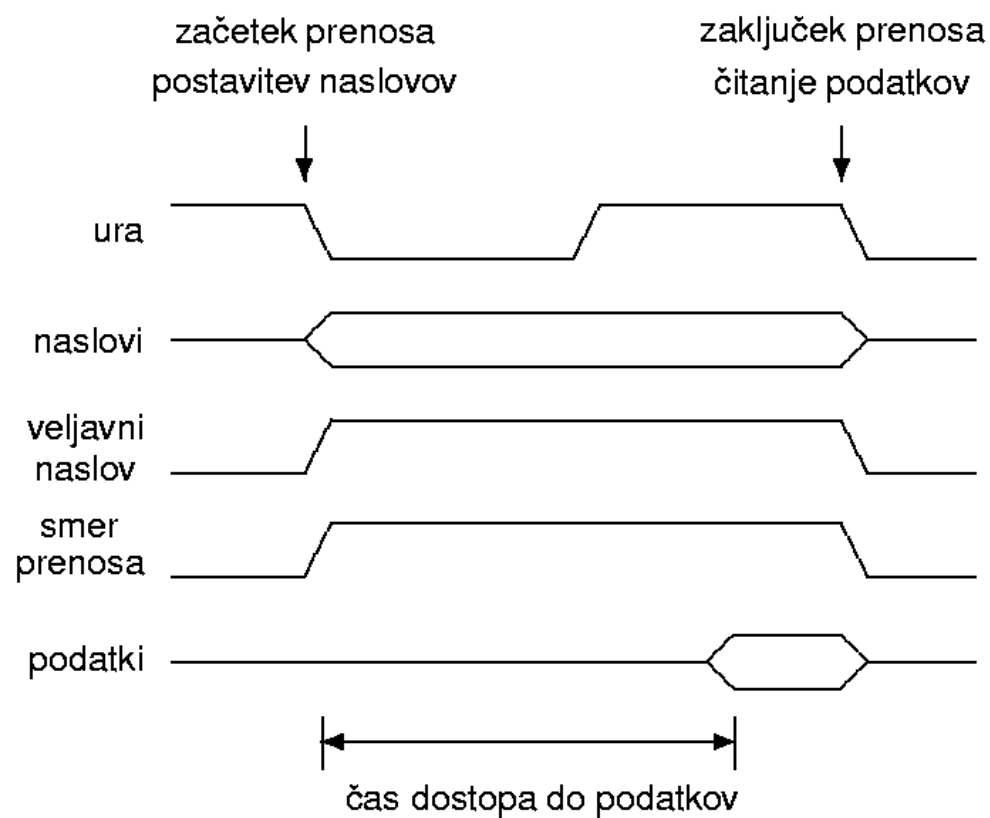
paralelni: veliko linij, kratke razdalje,

serijski: dve liniji, dolge razdalje, optika,
počasnejši

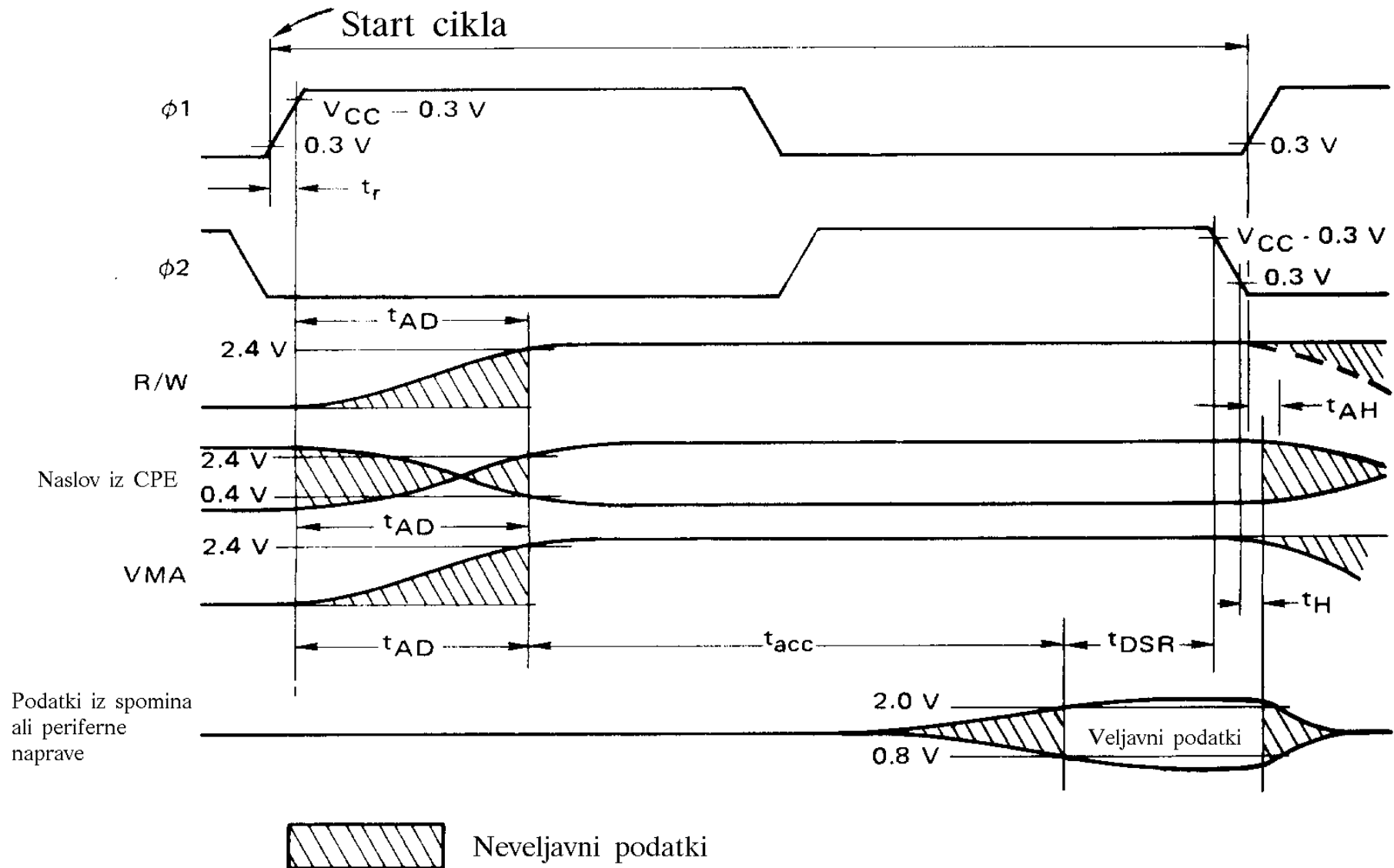
Sinhronizacija med sprejemnikom in
oddajnikom: **sinhroni** - **asinhroni**

Sinhroni način

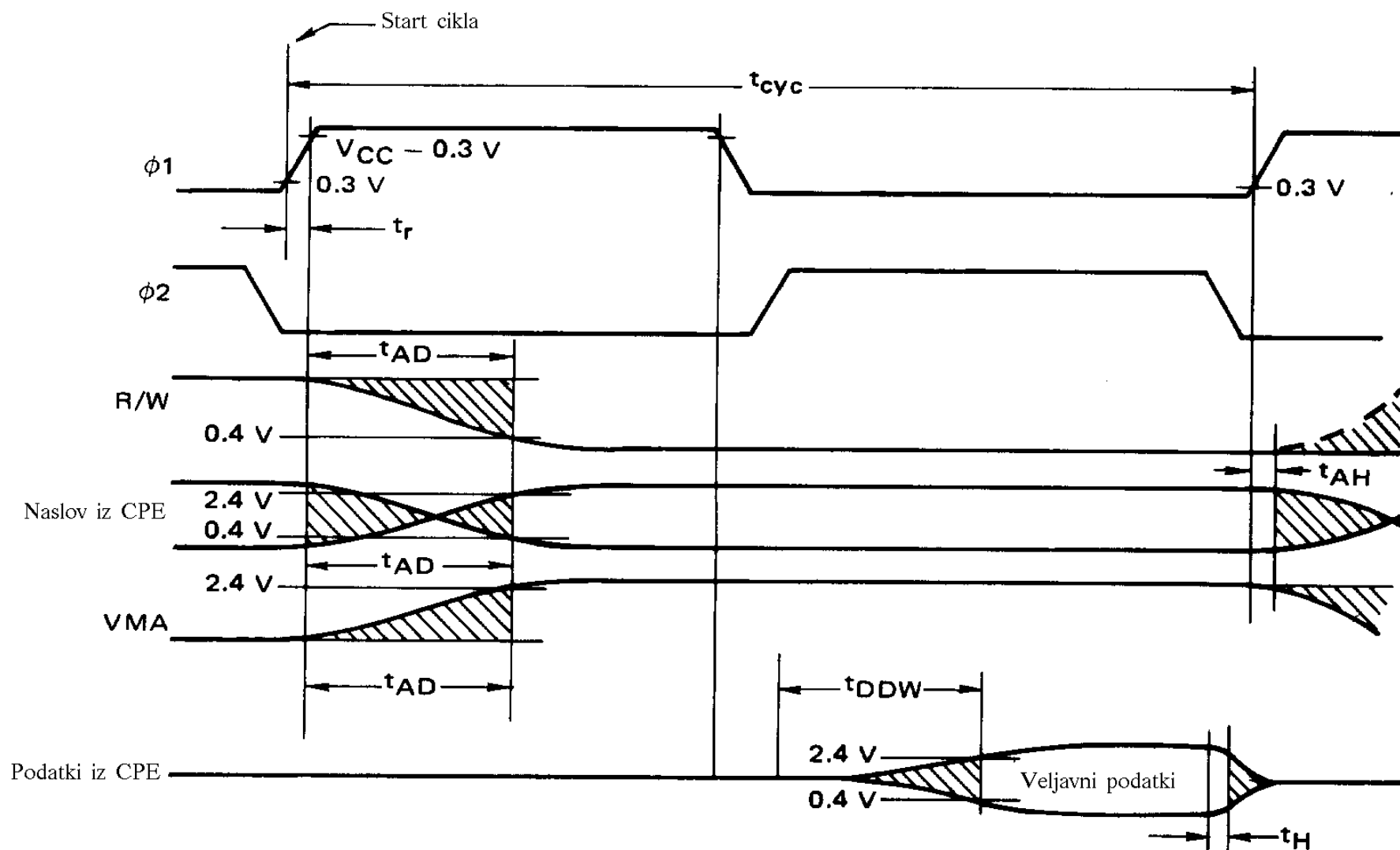
.. Sinhroni - semisinhroni ..

Čitanje pri m6800

Pisanje pri m6800

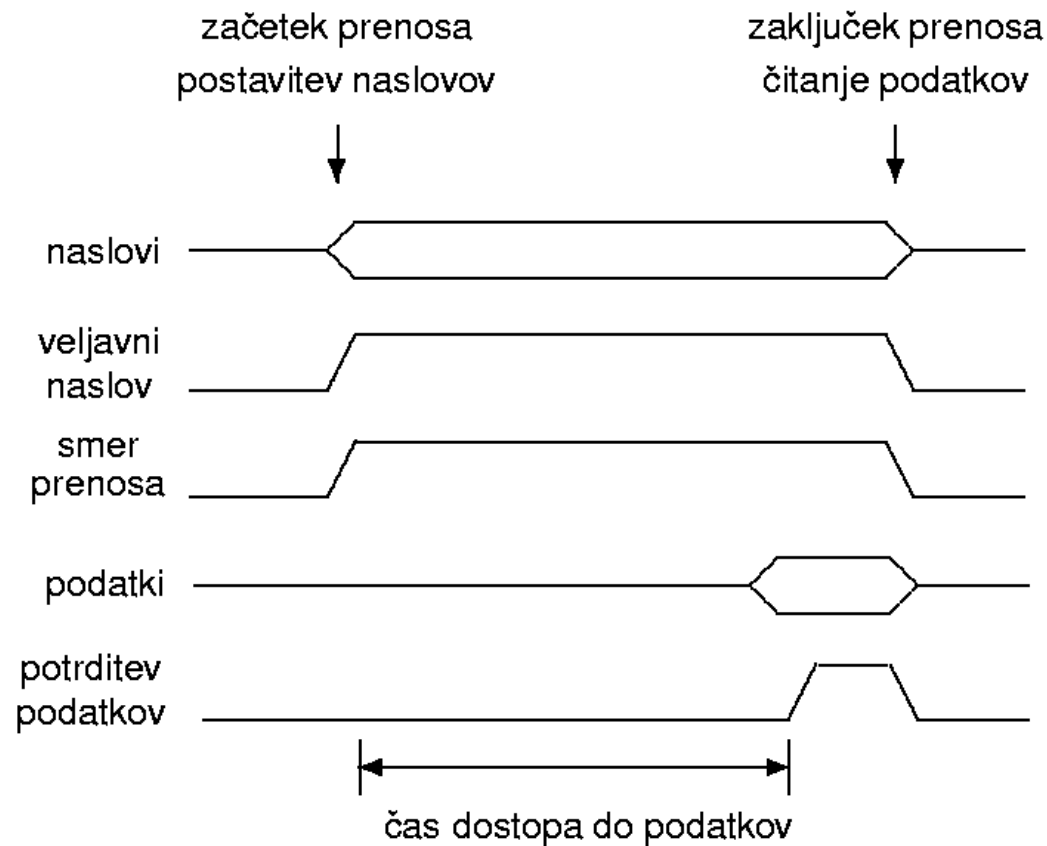
Nefleksibilnost

Frekvenca urinega signala se prilagaja najpočasnejši enoti: hitre enote po opravljeni nalogi čakajo.

- čimbolj primerljive hitrosti enot
- nefleksibilnost ob zamenjavi enot
- podaljševanje ure.

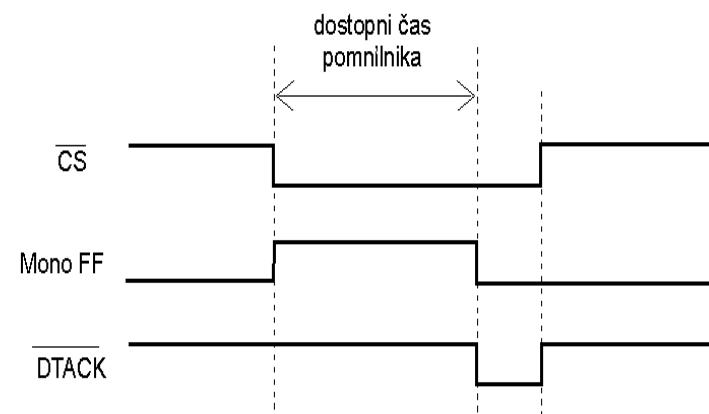
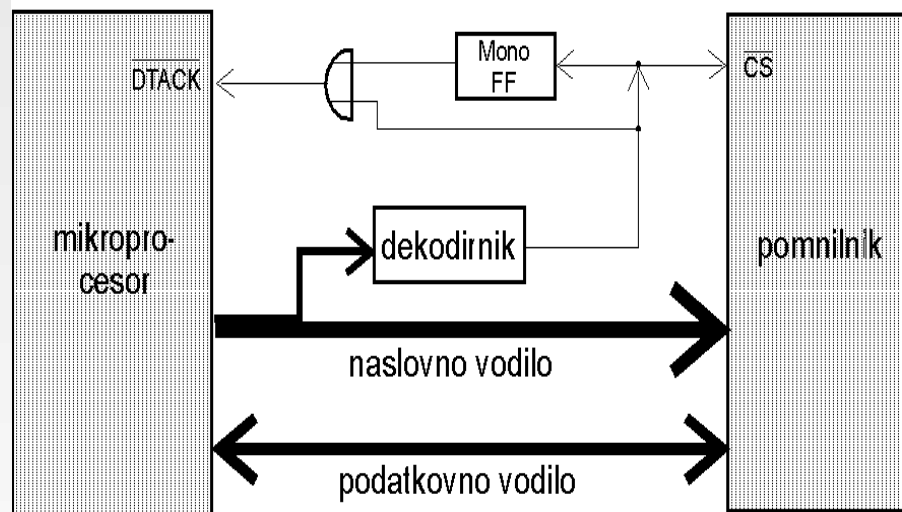

Asinhroni način

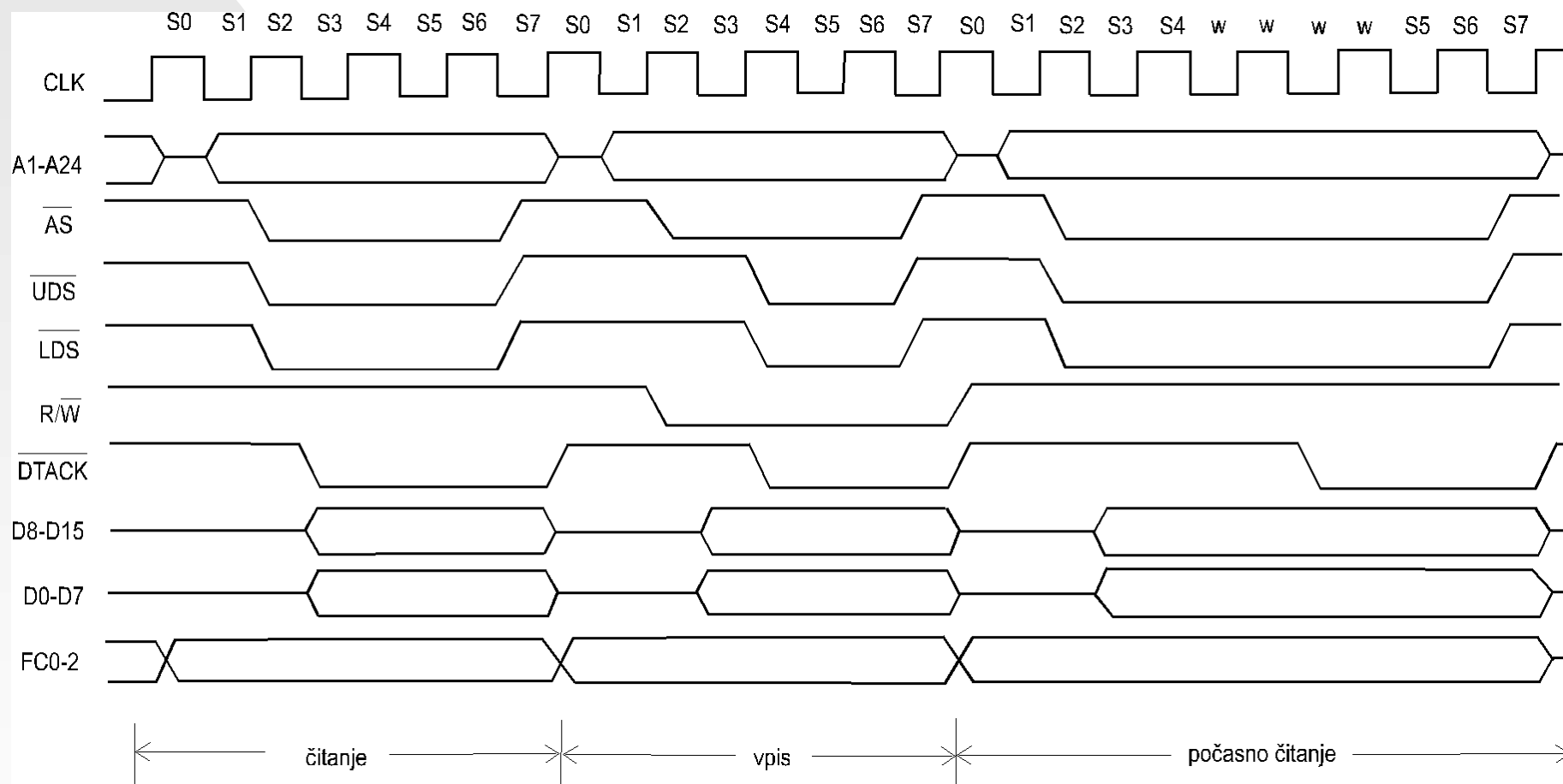

- Odpravljena nefleksibilnost
- watchdog

Generiranje DTACK

Asinhroni prenos pri MC68000

Protokol

DIAGRAM POTEKA ČITANJA BESEDE

PROCESOR $\leftarrow$ NASLOVLJENA ENOTA

Naslavljanje enote

Postavi $R/\overline{W}$ na čitanje
Postavi naslove $A_1 - A_{23}$
Postavi FC kode $FC_0 - FC_2$
Postavi AS
Postavi $\overline{UDS}$ in $\overline{LDS}$ na 0

Sprejem naslova in pošiljanje podatkov

Dekodiraj naslov
Postavi podatke na D_0 do D_{15}
Postavi $\overline{DTACK}$

Sprejem podatkov

sprejmi podatke
negiraj $\overline{UDS}$ in $\overline{LDS}$
negiraj $\overline{AS}$

Zaključek cikla prenosa podatkov

odstrani podatke z D_0 do D_{15}
negiraj $\overline{DTACK}$

Začni naslednji cikel

DIAGRAM POTEKA PISANJA BESEDE

PROCESOR $\rightarrow$ NASLOVLJENA ENOTA

Naslavljanje enote

Postavi naslove $A_1 - A_{23}$
Postavi FC kode $FC_0 - FC_2$
Postavi AS
Postavi $R/\overline{W}$ na pisanje
Postavi podatke na $D_0 - D_{15}$
Postavi $\overline{UDS}$ in $\overline{LDS}$ na 0

Sprejem naslova in podatkov

Dekodiraj naslov
Sprejmi podatke z D_0 do D_{15}
Postavi $\overline{DTACK}$

Zaključek prenosa

negiraj $\overline{UDS}$ in $\overline{LDS}$
negiraj $\overline{AS}$
odstrani podatke z D_0 do D_{15}
postavi $R/\overline{W}$ na Read

Zaključek cikla prenosa podatkov

negiraj $\overline{DTACK}$

Začni naslednji cikel

Read-Modify-Write cikel

Podatki se prečitajo iz periferne enote, spremenijo in zapišejo nazaj na isti naslov

- pri ukazih za rotiranje in premik operandov,
- Test-And-Set ukaz, ki se uporablja za realizacijo semaforjev in podobnih sinhronizacijskih konstruktov, ki jih uporabljamo v multiprogramskih okoljih.

Krmilne linije

Podatki na vodilih

- organizacija
- little-big endians

Višje funkcije vodil

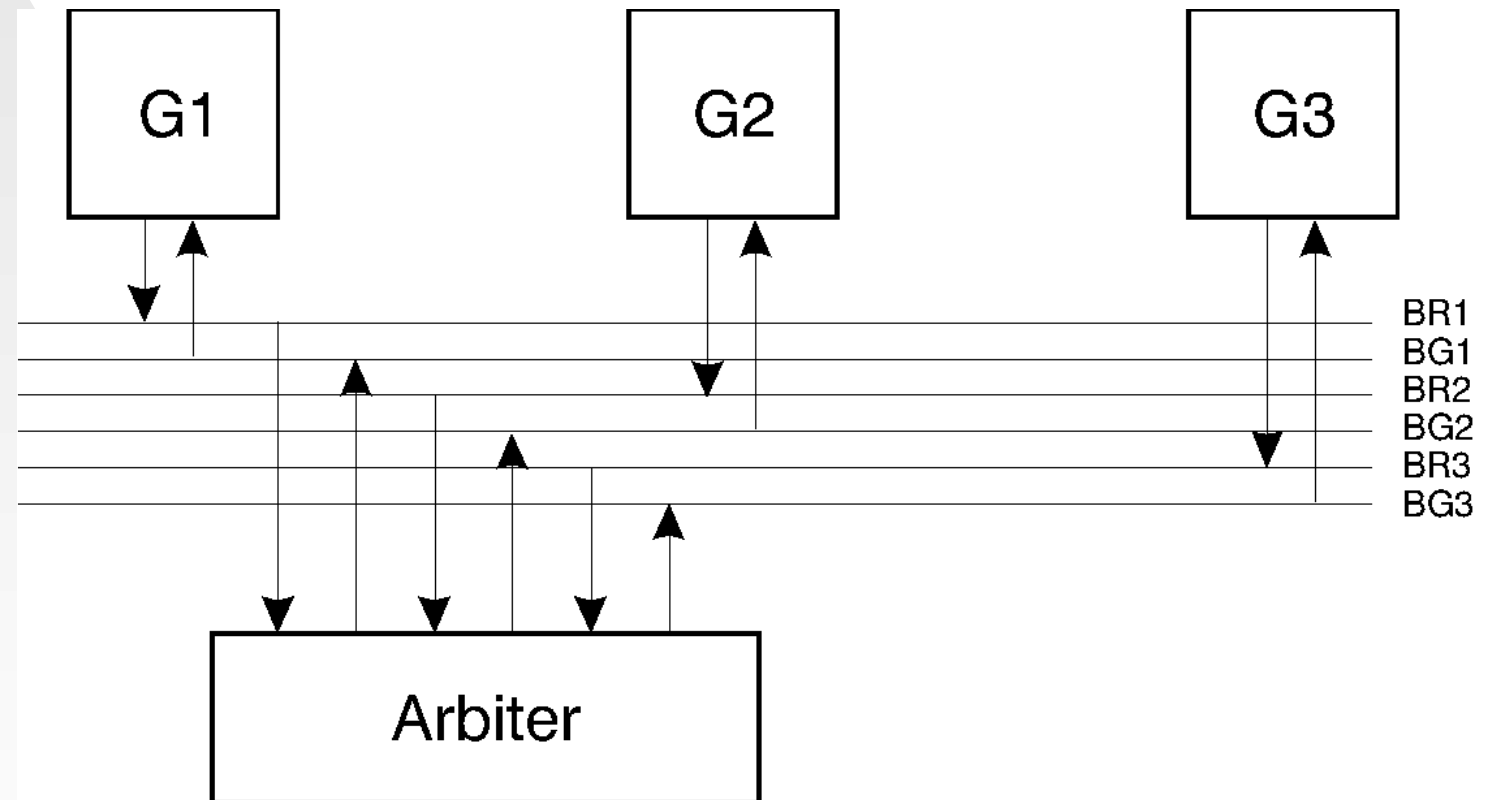
- arbitraža,
- prekinitveni prevzemni cikel,
- povečanje robustnosti,
- pozicijski kod

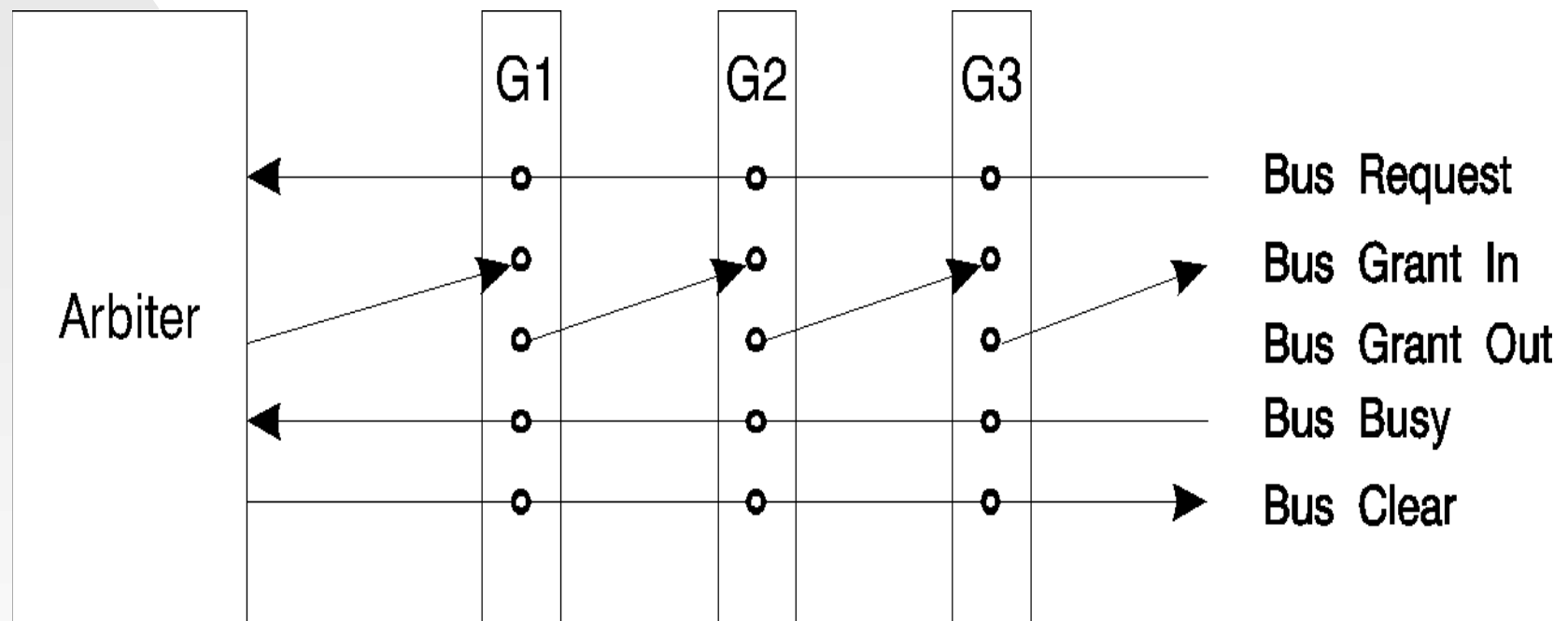
Dodeljevanje vodil

- več potencialnih gospodarjev, ki lahko istočasno zahtevajo prenos podatkov (multi-master)
- arbitraža morajo zagotoviti, da vsak gospodar, ki to zahteva, po nekem času dobi dostop do vodila.
- sproščanje vodila: ko bo končal svoje delo (Release When Done, RWD) ali se ga da prekiniti na zahtevo (Release On Request, ROR).
- zvezdasta arbitraža, marjetična veriga in arbitražno vodilo.

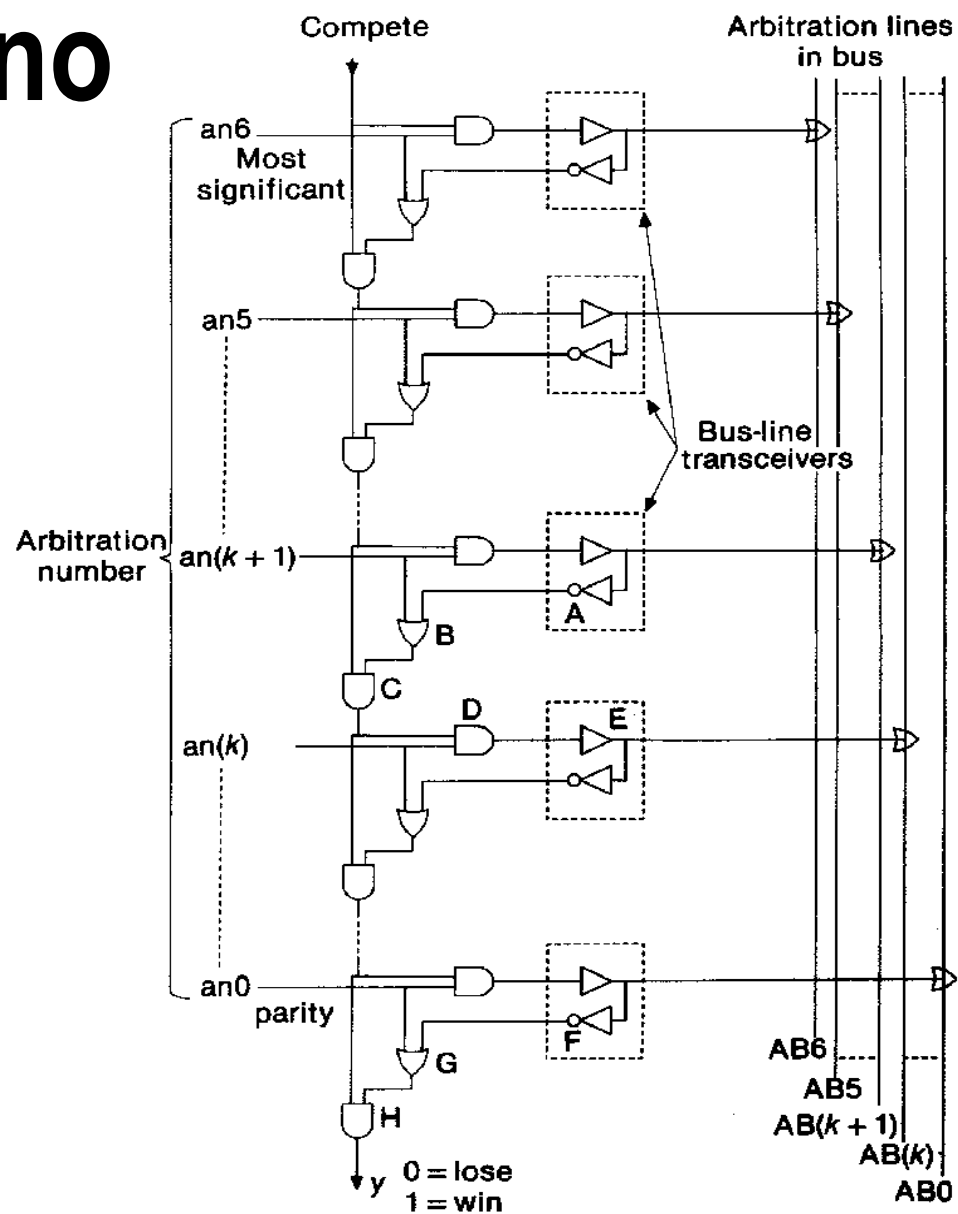
Zvezdasta arbitraža

Marjetična veriga

Arbitražno vodilo

Prekinitve na vodilih

- Prekinjevalci - strežniki prekinitev
- Ko prekinjevalec sproži prekinitev, mora strežnik ugotoviti, kdo in kaj je zahteval, ter začeti strežbo.
- Lahko se zgodi, da več prekinjevalcev zahteva strežbo v istem trenutku. Takrat se mora nek arbitracijski mehanizem odločiti, katero zahtevo bo prvo postregel.
- Mehanizmi podobni arbitraži
- Pogosto marjetična veriga (npr. VME).

Skupine signalov

- podatkovni, naslovni signali ter signali za krmiljenje poteka
- signali za arbitražo
- prekinitveni signali
- sistemski signale (urini in sinhronizacijski signali, reset, halt ipd., ter napajalne linije)
- signali za odkrivanje in popravljanje napak
- pozicijski signali

Funkcijski moduli in opcije

nekaterih funkcij, ki so sicer definirane s standardom, ne potrebujemo in njihova izvedba samo zaradi skladnosti s standardom ne bi bila smiselna

- širina podatkovnega in naslovnega vodila,
- izvedba z enim ali več gospodarji,
- strategija in podrobnosti arbitraže,
- en ali več prioritetnih nivojev za dodeljevanje vodila in prekinitve,
- varnostni mehanizmi,
- pomožna serijska vodila, itd.

IEEE 1014 - VME

